

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a paper published in *Idrottsforum.org/Nordic sport science forum*.

Citation for the original published paper (version of record):

Sandahl, B. (2018)

Dopningsfrågan i ett franskt perspektiv: recension av boken *Doping in Elite Sports:*

Voices of French Sportspeople and Their Doctors, 1950–2010

Idrottsforum.org/Nordic sport science forum, : 26 september

Access to the published version may require subscription.

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:gih:diva-5429>

Dopningsfrågan i ett franskt perspektiv

idrottsforum.org/sanbjo_brissonneau-montezdeoca180926/

September 26, 2018

Björn Sandahl

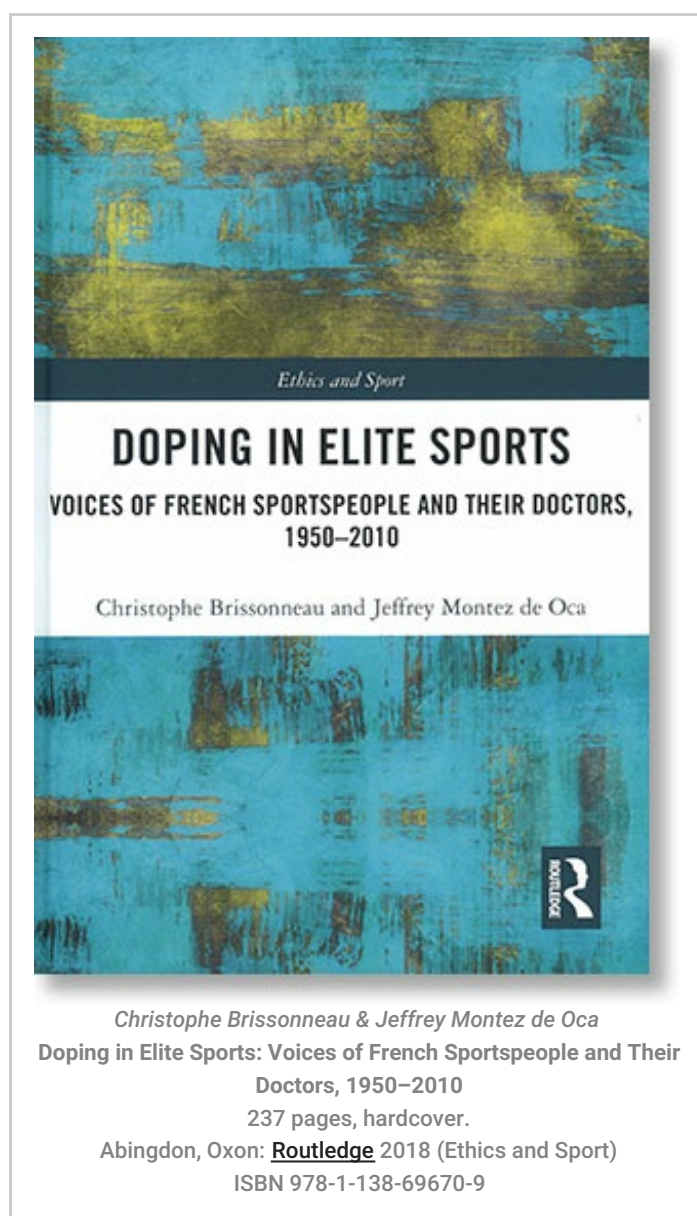
Gymnastik- och idrottshögskolan, Stockholm

Dopningsfrågan är ständigt aktuell. I dagens idrottsmiljö med dess rika uppsjö av tävlingar och evenemang, med tillhörande massmediarapportering, går det knappt en vecka numera utan att man stöter på dopningsfrågan i någon av dess många olika skepnader. Detta till trots så kan man ibland känna att problemet karaktäriseras av en historielöshet och ett fokus på här och nu. Därför är det glädjande att det nu publicerats ytterligare en historisk översikt över dopningsfrågan, att lägga till de i min mening ganska få övriga inspelen.

Doping in Elite Sports – Voices of French Sportspeople and their Doctors, 1950-2010 är bokens titel och den är författad av Christophe Brissonneau och Jeffrey Montez de Oca. Deras ansats är intressant av flera skäl. För det första anlägger de ett perspektiv där läkarkåren och idrottsmedicinen inkluderas i framställningen. Denna ansats är berömvärd då just frågan om

läkarkårens betydelse för dopningen enligt min mening inte alltid ges den uppmärksamhet som den förtjänar. För det andra är undersökningen avgränsad till franska förhållanden, vilket i sin tur får betydelse för vilka idrottsgrenar som omfattas av undersökningen.

Framställningen inleds med ett kapitel som presenterar utgångspunkterna för undersökningen. Här presenteras och diskuteras också metod och vetenskapligt underlag för studien kortfattat.

Studien inleds med att särskilt fokusera på idrottsläkarna. Författarna utgår ifrån ett ställningstagande som blir drivande för hela framställningen, nämligen att läkarkåren kring 1950 hade en obetydlig roll i franskt idrottsliv, men att detta under de följande 40 åren förändrades så att de vid 1990 intagit en central position i franskt idrottsliv. I kapitel 2 beskrivs en process som författarna benämner som medikaliseringen av elitidrotten, där läkarkåren genom sin vetenskapliga auktoritet flyttar fram positionerna.

I kapitel 3 läggs fokus på de läkare som varit aktiva inom idrott och författarna försöker skapa en bild av läkarvetenskapens och olika idrottsläkares uppfattningar vad gäller dopning. Utgångspunkten är den uppenbara motsättning som kan konstateras mellan å ena sidan läkaretiken och å andra sidan elitidrott och i förlängningen, dess fula ankunge, dopningen.

Dessa båda kapitel kan sägas lägga grunden för den fortsatta framställningen. Därefter följer tematiska kapitel som i tur och ordning går igenom ett antal idrottsgrenar: cykling, friidrott, brottnings och tyngdlyftning samt bodybuilding. Framställningen gynnas här av urvalet, dels i form av de olika förutsättningarna som föreligger för de olika idrottsgrenarna, där vissa kanske skulle dra sig för att ens kalla ett av temana för idrott. Men genom detta presenteras också dopningsfrågan i ljuset av de olika förutsättningar som gällt inom respektive idrott. Resultatet blir intressant och mångfacetterat, men är inte helt problemfritt.

De tematiska avsnitten förefaller utgöra olika självständiga fallstudier och detta får vissa konsekvenser. Fallstudierna omfattar exempelvis lite olika tidsperioder. Den friidrottsintresserade erbjuds ett avsnitt som spänner över perioden 1960-2000 medan den brottnings- och tyngdlyftningsintresserade får hålla till godo med 1980-talet. Delvis motiveras dessa avgränsningar av de frågor som avhandlas i respektive kapitel, men det är svårt att skaka av sig känslan av att ett antal självständiga undersökningar här paketerats om med ny etikett. Sammantaget stör dock denna iakttagelse inte framställningen nämnvärt.

Även om undersökningen endast speglar franska förhållanden gör framställningens upplägg och karaktär den relevant i ett bredare perspektiv.

Kapitel 4 handlar om cykling. Här beskrivs hur cykelsporten förändrades under en process där vetenskap och medicin förenades och en ny professionalism skapades. Författarna beskriver hur sporten rationaliserades med vetenskapliga metoder utifrån ekonomiska drivkrafter. Den bakomliggande orsaken identifieras i form av idrottens utveckling mot kommersialisering där reklam- och sponsorsintäkter öppnade oanade ekonomiska möjligheter för stall och utövare som kunde visa goda resultat. Och en följd av denna process var bruket av dopningspreparat.

I kapitel 5 riktas uppmärksamheten mot friidrotten. Här beskrivs hur Frankrike i skuggan av USA:s framgångar på 1960-talet utvecklade en ny träningsmodell inspirerad från Östtyskland. Kapitlet beskriver hur ett samarbete växte fram mellan länderna med gemensamma träningsläger och konferenser. Kapitlet beskriver också hur, i takt med att

statens engagemang i idrotten ökade under 1970-talet, den medicinska vetenskapen inkorporerades i den franska satsningen och hur farmakologi fick en alltmer framträdande position.

Kapitel 6 är intressant av två skäl. Dels för att fokus ligger på brottning och tyngdlyftning, där framförallt den senare sporten i flera decennier varit omgärdad av rykten om dopning. Men författarna gör också en poäng av att detta förbund (tydligt är brottning och tyngdlyftning organiserade i samma struktur i Frankrike) traditionellt varit tämligen beroende av statsmakten, något som i sin tur skapat särskilda förutsättningar. Författarna beskriver hur dessa båda idrotter haft svårt att visa resultat före 1980-talet och att beroendet av staten ledde till en press som i sin tur motiverade införandet av obligatoriska medicinska program för idrottarna.

I kapitel 7 ligger fokus på bodybuilding. Författarna verkar se detta avsnitt som en motvikt till kapitel 6: där de förra var väldigt statsberoende markerar bodybuilding en idrott som istället är marknadsberoende. Analysen utgår ifrån att en annan logik genomsyrar bodybuilding jämfört med exempelvis tyngdlyftning. Emedan tyngdlyftningen kom att nyttja dopningspreparat utifrån ett objektiv syfte, det vill säga goda idrottsliga resultat, argumenterar Brissonneau/de Oca för att en subjektiv logik dominerade inom bodybuilding, vilken i skapade ett tvingande förhållningssätt till bruket av dopning.

I och med detta skiftar framställningen åter fokus. I kapitel 8 är den så kallade Festina-affären i fokus. För den som inte är bekant med händelsen var Festina ett cykelstall som kom att hamna i händelsernas centrum i samband med en större dopningsskandal i Tour de France 1998. I kapitlet beskrivs inte omständigheterna som sådana i någon större detalj utan riktar istället in sig på de långsiktiga konsekvenserna i form hur staten flyttade fram positionerna med ett intensivare anti-dopningsarbete. Denna process förstärktes av massmedias position samt en kraftfull opinion mot dopning vilket i sin tur påverkade sponsorerna. Avsnittet beskriver konsekvenserna av denna process och vad som inträffade inom cykelsporten som följd.

Av det som skrivits ovan kan man få intrycket att Brissonneau och de Oca har producerat en riktig tegelsten till framställning. Så är inte fallet. "Doping in Elite Sports" är totalt 230 sidor lång, vilket får sägas lite anmärkningsvärt givet det ambitiösa angreppssättet och de många perspektiv som framställningen innehåller. Det andra som slår mig som läsare är hur genomtänkt framställningen är. Trots den tidigare anmärkningen om delstudiernas relation till helheten så präglas urvalet av studieobjekt av eftertanke. Även om undersökningen endast speglar franska förhållanden gör framställningens upplägg och karaktär den relevant i ett bredare perspektiv. *Doping in Elite Sports* är i min mening en frisk fläkt i den idrottshistoriska dopningsforskningen och rekommenderas alla som är verksamma inom fältet eller som för den delen råkar vara intresserad av dopning och idrottshistoria.

Copyright © Björn Sandahl 2018